

Wil je dat je leerlingen leren? Maak dan die fout!

Ik ben sinds twee jaar een ervaringsdeskundige in het maken van fouten. En daar ben ik trots op. Niet dat ik daarvoor geen fouten maakte, integendeel. Alleen was mijn beleving over fouten maken toen anders....

Fouten deden pijn. Als ik bijvoorbeeld niet tevreden was over een adviesgesprek met een leraar en ouder, had ik daar veel last van. Dan zag ik dat als weer een bevestiging dat ik het niet kan en nooit zal kunnen. Ik was bang voor fouten, ook als ze er niet waren. Als de telefoon ging, dacht ik wel eens: *“Dat is vast een boze ouder, een ontevreden leerkracht of een collega die een klacht heeft over mij. Dan val ik door de mand en zal iedereen denken dat ik het niet kan”*. Mijn gevoel van eigenwaarde kon zomaar worden bedreigd door een fout, en een fout zit nu eenmaal in een klein hoekje. Dat maakte mij voortdurend alert, gespannen en moe. Mailtjes en verslagen las ik soms zes keer na voordat ik ze verstuurde. Ook kon ik uren piekeren over gesprekken die nog moesten komen, of die al waren geweest. Slapeloze nachten. Zo ging ik van een fout naar een burn-out.

Als de telefoon ging, dacht ik wel eens: “Dat is vast een boze ouder, een ontevreden leerkracht of een collega die een klacht heeft over mij. Dan val ik door de mand en zal iedereen denken dat ik het niet kan”

Waar ik steeds zo bang voor was geweest, gebeurde. Met een pijnlijke klap, viel ik door de mand. Hoe was ik hier terechtgekomen? Daar op de grond, keek ik door het kapotte gat van de mand omhoog. Wolken dreven over en ik bleef liggen tot het helder werd.

Die burn-out was zo slecht nog niet. Zij was de aanleiding om mijn eigen mindset eens onder de loep te nemen.

Een mindset is een verzameling innerlijke overtuigingen, een manier van denken die van invloed is op je gedrag en houding ten opzichte van jezelf en anderen. De psycholoog Carl Dweck heeft hier uitgebreid onderzoek naar gedaan en zij maakt het onderscheid tussen een vaste mindset (fixed mindset) en een op groei gerichte mindset (growth mindset).

Ik had overduidelijk een vaste mindset. Iemand met een vaste mindset heeft de innerlijke overtuiging dat intelligentie vast staat. Ik voelde me niet slim, maar was wel voortdurend bezig om slim over te komen. Ik zocht steeds naar bevestiging van mijn intelligentie en van wie ik was. Fouten maakten mij dom en zorgden voor afwijzing. Ik probeerde goed op kritiek te reageren en dat lukte vaak ook voor de buitenwereld. Maar van binnen ervoer ik kritiek als een falen en als bedreiging. Hulp vragen was uitgesloten, want ook dat zag ik als falen. Zonder het te willen, blokkeerde ik mijn eigen ontwikkeling.

Gelukkig kun je je vaste mindset veranderen naar een op groei gerichte mindset (growth mindset). Dat je van fouten kunt leren, weten we allemaal. Om dit ook zo te kunnen voelen en hiernaar te handelen, vraagt om een op groei gerichte mindset. Iemand met een op groei gerichte mindset is blij met uitdagingen en geeft niet op bij tegenslag. Iemand met een groeimindset

leert van kritiek. Het resultaat van deze mindset is dat je een steeds hoger niveau bereikt.

Doordat ik fouten niet meer ervaar als een bedreiging, sta ik ontspannender in het werk en heb ik meer aandacht voor mijn omgeving. Juist hierdoor zie ik nu beter hoeveel leerlingen bang zijn om fouten te maken, buikpijn krijgen bij toetsen, bang zijn om een beurt te krijgen en het verkeerde antwoord te geven. Leerlingen die zich verschuilen achter hun capuchon, of achter clownesk gedrag. Leerlingen met een vaste mindset.

Gelukkig is de mindset van een leerling goed te beïnvloeden door middel van feedback. Een leerkracht geeft immers de hele dag door feedback aan leerlingen. Juist in die feedback zit de kracht om een mindset te beïnvloeden. De feedback: *"Je hebt alles goed, slimmerd"*, zegt ook iets over de mindset van de leerkracht en geeft impliciet aan dat de leerling geen fouten mag maken om een slimmerd te blijven. Een uitdagende opdracht geeft een grotere kans op fouten en wordt daarmee ineens gevaarlijk. De feedback: *"Je inzet is echt groot, dat vind ik fijn om te merken!"*, of *"Maar dit is toch een prima fout? Je wist direct wat je ervan moest leren, fijn toch?"* stimuleren een groei gerichte mindset. Zoals de mindset van een leraar rechtstreeks van invloed is op het zelfbeeld en op de mindset van

een leerling, zo kan de mindset van een onderwijskundig adviseur invloed hebben op het zelfbeeld van de leerkracht. Gelukkig wordt binnen ZIEN in de Klas een groeimindset gestimuleerd. Zo hebben we met elkaar een workshop gevolgd waarin fouten-gymnastiek en blunders delen favoriete onderdelen waren.

Nu kan ik met trots zeggen dat ik een ervaringsdeskundige ben in het maken van fouten en in het leren van fouten. Als leerkracht, als ouder en als onderwijskundig adviseur geef je voortdurend voorbeeldgedrag. Ook in hoe je met fouten omgaat. Door lief en compassievol naar jezelf te zijn en door je eigen fouten te omarmen, geef je impliciet toestemming aan anderen om dat ook te doen. Dus wil je dat je leerlingen leren en dat je zelf blijft leren? Maak dan die fout!

Neomi Berkowitz

Onderwijskundig adviseur bij ZIEN in de Klas

EIGENSCHAPPEN VAN FEEDBACK DIE EEN VASTE MINDSET STIMULEERT

- Gaan over stabiele kenmerken van een kind
- Praten over aangeboren
- Bezitten vaak het woord *zijn*
- Vergelijken een kind met andere kinderen
- Zijn vaak erg overdreven
- Gaan over de hele persoon
- Zijn erg algemeen
- Gaan niet over inzet
- Geven het kind een label
- Gaan over het eindresultaat
- Benadrukken dat iets zonder fouten maken goed is
- Geven aan dat het kind *er nu al is*

EIGENSCHAPPEN VAN FEEDBACK DIE EEN GROEIMINDSET STIMULEERT

- Zijn gericht op de ontwikkeling van het kind
- Benadrukken *aangeleerd*
- Bezitten het werkwoord *worden, leren of doen*
- Vergelijken een kind met zijn eigen prestaties
- Zijn realistisch
- Gaan over het gedrag kind
- Zijn specifiek
- Gaan over inzet
- Geven het kind geen label
- Gaan over het proces
- Benadrukken dat fouten en tegenslagen erbij horen
- Geven aan dat het kind kan doorontwikkelen

VOORBEELDEN VAN FEEDBACK DIE EEN VASTE MINDSET STIMULEERT

- Knap hoor, 10 goed.
- Wat ben je toch een slimmerd!
- Je hebt gewoon talent voor wiskunde
- Je hebt echt adhd.
- Mooie tekening, je bent creatief!
- Je hebt het niet eens geleerd en dan al zo'n mooi resultaat.

VOORBEELDEN VAN FEEDBACK DIE EEN GROEIMINDSET STIMULEERT

- Je hebt snel door welke aanpak hier werkt.
- Je laat je afleiden, waardoor je je niet concentreert.
- Je hebt toch doorgezet, wat super van je! Ik ben trots op je.
- Mooie hulpvragen stel je, je weet goed wat je nodig hebt.
- Wat kies je? Doorzetten of opgeven?
- Dit is een prima fout. Je weet wat je ervan kan leren, dat is fijn!
- Je hebt flink doorgezet, je zal wel trots zijn op jezelf.
- Je hebt je te weinig ingezet, waardoor het niet lukte. En daar kan je wat aan doen.
- Ik wil helemaal niet dat je probeert beter te zijn dan Joost, ik wil dat je probeert om beter te zijn dan gisteren.
- Je bent echt je hersens aan het trainen.
- Hoe zou jouw voetbalheld Robin van Persie het doen? Zou hij opgeven?
- Wil je het graag leren? Maak dan die fout!